

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษา สถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน มีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับประชาชน โดยยึดหลักการศึกษาลดตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542: 2-11) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและส่งเสริมการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงคุณภาพ และความเป็นเลิศทางวิชาชีพ (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546: 88-94)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร วารสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อในโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต จำแนกเป็น 5 รายการ คือ

1. ความสำคัญของการจัดการศึกษาเกษตร
2. ความสำคัญของการอาชีวศึกษา
3. โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกศึกษาต่อ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความสำคัญของการจัดการศึกษาเกษตร

นพคุณ ศิริวรรณ และคณะ (2539: 6) จากการศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ประกอบกับการที่ประเทศไทยมีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่าประเทศอุตสาหกรรมใหม่ของเอเชีย พลเมืองไทยส่วนใหญ่ยังเป็นชาวนานับที่มีอาชีพทางการเกษตร นอกจากนั้นวัฒนธรรมและประเพณีของคนไทยยังคงฝังแน่นอยู่กับงานเกษตร เป็นเหตุผลที่สำคัญ ที่สนับสนุนว่า รัฐบาลควรหันมาให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเกษตร ให้กับนักเรียนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ที่เป็นบุตรหลานเกษตรกรที่มีฐานะยากจน เพื่อให้ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน จนจบหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเกษตรศาสตร์

เพื่อใช้ความรู้ที่ได้รับนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพอิสระ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศได้ทางหนึ่ง

เนื่องจากการเกษตร เป็นรากฐานทางเศรษฐกิจและเป็นอาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ การที่จะพัฒนาการเกษตรให้ได้ผลนั้น จำเป็นต้องมีกำลังคนที่มีคุณภาพ เพราะปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนากิจการใด ๆ ก็ตาม ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จก็คือ การศึกษานั้นเอง การพัฒนาการเกษตรก็เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะมีการลงทุนหรือวางแผนดีเลิศปานใด หากคนไม่มีคุณภาพ ย่อมไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการพัฒนาการเกษตร จะทำได้ดีก็ต้องมีการเตรียมกำลังคน โดยจัดการศึกษาเกษตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542 : 15) การอาชีวศึกษาที่แตกต่างไปจากการศึกษาที่แตกต่างไปจากการศึกษาทั่วไป ในแง่ที่ว่าเป็นการศึกษาเพื่อสร้างช่างเทคนิค ในการจัดการศึกษาจึงต้องจัดขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตความสามารถความเข้าใจและเจตคติที่มีต่อวิชาชีพ รวมทั้งการสร้างอุปนิสัยที่ดีและจำเป็นในการทำงานปริญญาการอาชีวศึกษาจึงเริ่มจากความเชื่อที่ว่า มนุษย์เกิดมาต้องมีอาชีพอันจะได้มาซึ่งปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค การอาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้และความชำนาญในทักษะ รวมทั้งสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสุข และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ดวงสมร กลิ่นเจริญ (2545 : 51) นับได้ว่าการจัดการด้านอาชีวศึกษามีความสำคัญอย่างมากของประเทศ เพราะเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งผลิตคนออกไปพัฒนาประเทศและประกอบอาชีพโดยตรง กำลังคนเหล่านี้ต้องมีคุณภาพ มีความรู้ ทักษะ ความสามารถที่จะแข่งขันกับนานาชาติอารยประเทศ พร้อมทั้งก้าวทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของโลกได้

2. ความสำคัญของอาชีวศึกษา

2.1 วิสัยทัศน์การอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2546) กล่าวว่ากรมอาชีวศึกษาเป็นองค์กรที่มุ่งมั่นในการบริหารจัดการการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวมสถานศึกษาขึ้นเป็นสถาบันการอาชีวศึกษาให้ป็นศูนย์แห่งความสามานฉันท์ ที่จะเกื้อกูลทรัพยากรต่อกัน ให้เกิดความแข็งแกร่งในทุกสาขาวิชาชีพ เพื่อสร้างคุณภาพในการผลิตกำลังคนตั้งแต่ระดับกึ่งฝีมือระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ให้มีคุณภาพมาตรฐานสากล สอดคล้องกับสภาพ

เศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ความต้องการของตลาดแรงงานและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

2.2 พันธกิจการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2546) กล่าวว่า การอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งในระดับกึ่งฝีมือระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ในทุกสาขาวิชาอย่างมีคุณภาพ และมาตรฐานให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี สามารถสนองความต้องการของตลาดและการประกอบอาชีพอิสระ

การปฏิรูปการอาชีวศึกษา

หลักการ

1. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจโลกและเทคโนโลยี มีผลให้ประเทศไทยต้องเร่งรัดการพัฒนาประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว รัฐมีนโยบายขับเคลื่อนประเทศ และสังคมไทยสู่ระบบเศรษฐกิจใหม่ คือ ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน การเตรียมความพร้อมกำลังคนเพื่อเผชิญกับระบบเศรษฐกิจใหม่ ที่มีลักษณะโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเป็นเรื่องสำคัญ และจำเป็นต้องอย่างยิ่ง การผลิตกำลังคนให้มีฐานความรู้ในวิชาชีพเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาประเทศให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงเป็นหัวใจสำคัญ

2. การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพเป็นกระบวนการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ และระดับเทคโนโลยีที่มีลักษณะเฉพาะสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในแต่ละภาคเศรษฐกิจ เจตนารมณ์เพื่อให้บุคคลมีความรู้ มีทักษะในวิชาชีพพื้นฐาน และวิชาชีพเฉพาะทาง พร้อมทั้งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ สามารถนำทักษะความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการประกอบอาชีพสร้างผลผลิตและรายได้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างมั่นคงและยั่งยืน ใช้การศึกษาวิชาชีพเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน สนองนโยบายของประเทศในเรื่องสงครามกับความยากจนของรัฐบาล โดยมีกรมอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาวิชาชีพ โดยจำแนกระดับตามหลักสูตรการเรียนการสอน คือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค ระดับประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น จึงถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจที่สำคัญส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นกรมอาชีวศึกษาที่จะเปลี่ยนเป็นสำนักงานสถาบันการอาชีวศึกษาในเร็ววันนี้ จึงจำเป็นต้องกำหนดแผนปฏิรูปเพื่อการ

พัฒนาการอาชีวศึกษาให้มีความเข้มแข็ง ทันต่อความเปลี่ยนแปลงในทุกๆด้าน ทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อสนองตอบแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคือ “ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย”

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีบทบัญญัติที่วางรากฐานในการจัดการและพัฒนาการศึกษา ได้แก่ การกำหนดให้รัฐ ต้องจัดการศึกษาให้กับประชาชนไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่จัดเก็บค่าใช้จ่ายและจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ จากเจตนารมณ์ดังกล่าวของรัฐธรรมนูญทำให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่บทบัญญัติไว้ในการวางกรอบและแนวทางเพื่อปฏิรูปการศึกษาในประเด็นหลักดังนี้

3.1 เน้นให้การศึกษาแก่ประชาชน ทั้งเด็ก เยาวชน คนวัยทำงาน และผู้เกษียณงานแล้ว โดยเปลี่ยนรูปแบบการให้การศึกษาให้หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน

3.2 เพิ่มการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปีเป็น 9 ปี และให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยผู้เรียนไม่เสียค่าธรรมเนียมการศึกษา เพื่อให้สามารถเข้าสู่การอาชีวศึกษา และอุดมศึกษาได้สะดวกขึ้นและมากขึ้น

3.3 เน้นให้ทุกภาคมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันศาสนา สถานประกอบการ ครอบครับ ฯลฯ

3.4 มีระบบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มีมาตรการหลากหลายในการพัฒนา คุณภาพการเรียนรู้ คุณภาพครูอาจารย์ คุณภาพครูอาจารย์ คุณภาพการบริหารจัดการ และคุณภาพด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.5 ปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษา โดยมีองค์คณะบุคคล รวมทั้งผู้แทนประชาชนร่วมกำหนดนโยบายทางการศึกษา และกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาลงไปที่เขตพื้นที่

3.6 ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเน้นที่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้

- 1) เรียนวิธีเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2) เรียนแล้วคิดเป็นทำเป็น
- 3) เรียนแล้วคิดดีทำดี
- 4) เรียนแล้วอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
- 5) เรียนแล้ว สามารถไปสู่จุดหมายแห่งชีวิต

4. ในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ระบุว่า การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือ โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” ประกอบกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้ระบุไว้ในมาตรา 32 บัญญัติว่าให้มีคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็น 1 ใน 4 องค์กรหลักในการจัดระเบียบบริหารกระทรวงศึกษาธิการและกำหนดหน้าที่ไว้ใน มาตรา 34 ให้ “คณะกรรมการการอาชีวศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอ นโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ การส่งเสริมประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษา โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ”

จากบริบทด้านกฎหมายดังกล่าวข้างต้นกรมอาชีวศึกษาจึงได้ยึดเป็นหลักในการปฏิรูปการอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว โดยได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2546 ภายใต้อกรอบแนวคิดและหลักการ ดังนี้

1. การสร้างเอกภาพเชิงนโยบาย

เนื่องจากในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชน รับผิดชอบการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ จากการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาแห่งชาติ พบว่า เฉพาะหน่วยงานของรัฐมี 22 กรมใน 9 กระทรวง จัดอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ บางครั้งมีปัญหาด้านความซ้ำซ้อน ความสิ้นเปลือง ขาดการประสานและใช้ทรัพยากรร่วมกัน ขาดเอกภาพด้านนโยบายและเป้าหมาย คณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่เป็นองค์คณะบุคคลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 จึงเป็นองค์กรหลักในการเสนอ นโยบายการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมเพียงองค์กรเดียว เช่นเดียวกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดูแลการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการอุดมศึกษาที่ดูแลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

2. การกระจายอำนาจ

มีการกระจายอำนาจการบริการการจัดการอาชีวศึกษาจากส่วนกลาง สู่สถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งจะรับผิดชอบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาใน 2-3 จังหวัด ต่อ 1 สถาบันการอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาแต่ละแห่งจะบริหารโดยคณะกรรมการ 2 คณะ ประกอบด้วย

2.1 คณะกรรมการสถาบันอาชีวศึกษา มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ จัดตั้ง ยุบ ขยาย หรือยกเลิกสาขาวิชา อนุมัติหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ลงมา บริหารงานวิชาการ อนุมัติให้ปริญญาบัตร บริหารงานบุคคล และสรรหาผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาเพื่อเสนอความเห็นชอบและถอดถอน

2.2 คณะกรรมการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษา มีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการสถานศึกษาการอาชีวศึกษา แต่งตั้งถอดถอนคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่อื่นใดตามที่คณะกรรมการอาชีวศึกษามอบหมาย สรรหาผู้อำนวยการสถานศึกษาอาชีวศึกษาและรองผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาเพื่อเสนอความเป็นชอบในการแต่งตั้งและถอดถอน ทำหน้าที่อื่นใดตามที่คณะกรรมการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษามอบหมาย

สำหรับหน่วยปฏิบัติที่เป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษาภายใต้สถาบัน กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาซึ่งในแนวทางปฏิรูปเป็นการกระจายอำนาจสู่บุคคลแทนการกระจายอำนาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งตามระบบเดิม

3. การกำหนดระบบคุณวุฒิวิชาชีพ

ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยด้านทรัพยากรมนุษย์ค่อนข้างต่ำเนื่องจากเป็นการวัดจากการศึกษาขั้นพื้นฐานของแรงงาน แรงงานไทยจำนวนไม่น้อยมีทักษะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานหรือการประกอบอาชีพอย่างดีเป็นที่ยอมรับ แต่ยังไม่มีการในการยกระดับคุณค่าของความสามารถในการปฏิบัติงานขณะที่คุณวุฒิทางการศึกษามีได้ประกันความสามารถในการปฏิบัติงานเสมอไป ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องระดมกำลังและสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มอาชีพ สมาคมอาชีพและผู้ประกอบการ เพื่อให้สามารถกำหนดมาตรฐานอาชีพ (Occupation Standards) อันจะนำไปสู่การพัฒนา ระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualifications) เพื่อสร้างจุดเชื่อมต่อระหว่างความสามารถในการปฏิบัติงานและคุณวุฒิทางการศึกษา การดำเนินการดังกล่าวต้องอาศัยองค์กรหลักและกลไกที่เข้มแข็งรับผิดชอบ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพและทำให้การอาชีวศึกษาเป็นระบบเปิด (Open Entry Open Exit) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้โอกาสผู้ที่ทำงานอยู่แล้วได้เพิ่มพูนความรู้และเทียบประสบการณ์ ได้รับคุณวุฒิวิชาชีพและให้ระบบอาชีวศึกษาเป็นระบบการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง

4. การกำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษา

การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษามีการดำเนินการหลายหน่วยงานและหลายระดับ แม้ว่าจะต้องสอดคล้องกับแนวโน้มการประกอบอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ถือเป็นภารกิจที่สำคัญของการอาชีวศึกษาในการผลิตกำลังให้มีทักษะความรู้และสมรรถนะในการประกอบอาชีพตามมาตรฐานสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่อาจส่งผลถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน แต่เนื่องจากมีหลายหน่วยงานทั้งสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการหรือโดยความร่วมมือระหว่าง

สถานศึกษากับสถานประกอบการ จัดการอาชีวศึกษา จึงจำเป็นต้องสร้างมาตรฐานการอาชีวศึกษา
ทุกระดับ และมีกลไกกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

5. การสร้างแรงจูงใจในการระดมความร่วมมือ

การอาชีวศึกษาเป็นระบบการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในด้านความสามารถ
ในการทำงาน ทั้งในฐานะผู้ผลิต ผู้ให้บริการ ผู้สร้างและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพใน
การใช้ปัจจัยการผลิต การดำเนินการผลิตและพัฒนากำลังคนดังกล่าวต้องการใช้ทรัพยากรเป็น
จำนวนมากและมีความทันสมัยและทันต่อความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการอาชีวศึกษาจึง
ต้องเปิดโอกาสและสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงาน องค์กรวิชาชีพ องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นสถานประกอบการ รวมทั้งชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารและจัดการ
อาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ใน
ประเทศและเพิ่มคุณภาพในการผลิตกำลังคนที่สนองตอบความต้องการในการพัฒนาประเทศได้
มากขึ้น

3. โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต

กรมอาชีวศึกษา ได้ดำเนินงานโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต ในวิทยาลัยเกษตร
และเทคโนโลยีทั่วประเทศ โดยการรับนักเรียนซึ่งเป็นบุตรหลานเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย ที่สำเร็จ
การศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้เข้าเรียนวิชาชีพเกษตร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเกษตรศาสตร์
(ปวช.) สถานศึกษา สังกัดกองวิทยาลัยเกษตรกรรม กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยเริ่มรับ
นักเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา

3.1 นโยบายของโครงการ ฯ

ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่บุตรหลานเกษตรกรและชาวชนบท ที่มีรายได้น้อย
กว่า 50,000 บาทต่อปี ได้เรียนในระบบโรงเรียน 12 ปี อย่างทั่วถึง โดยรัฐให้การสนับสนุนการศึกษา
ฟรี เพื่อให้ “การศึกษา” เป็นกระบวนการพัฒนาคนในภาคการเกษตรและชนบท ให้มีจิต
ความสามารถเต็มศักยภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นแรงผลักดันสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้
เจริญรุ่งเรือง

3.2 จุดมุ่งหมายของโครงการ ฯ

มุ่งใช้ “การศึกษา” เป็นยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรและ
ชาวชนบท ทั้งนี้เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศที่จะก้าวไปสู่ผู้นำการผลิตสินค้าอาหาร และสินค้า
เกษตรของโลกในอนาคต โดยมุ่งหวังให้เกษตรกรและชาวชนบทยุคใหม่ 1) มีพื้นฐานการศึกษา 12

ปี ในสาขาวิชาชีพการเกษตร ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและสาขาที่เกี่ยวข้อง อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้บุคคลแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดชีวิต 2) เป็นผู้ผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพรองรับการพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรของประเทศ และสามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารในกระแสโลกาภิวัตน์

3.3 คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าเรียน

3.3.1 เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าโรงเรียนทั่วไป หรือผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาแล้ว แต่ไม่ได้ศึกษาต่อ

3.3.2 มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน

3.3.3 มีความประพฤติเรียบร้อย ที่จะไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนตลอดระยะเวลาที่เรียนในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

3.3.4 มีความตั้งใจที่จะศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

3.3.5 มีความรักในอาชีพการเกษตร มีความขยันอดทน

3.4 รัฐจัดความพร้อมรองรับการเข้าเรียน

3.4.1 จัดเตรียมที่พัก โดยการดำเนินการจัดสร้างบ้านพักขนาดพักได้ 8 คน เพื่อให้ นักเรียนได้เข้าพักอาศัย จัดเตรียมระบบน้ำดื่มในวิทยาลัยทั่วประเทศ จัดสร้างถนนภายในหมู่บ้าน และขยายเขตไฟฟ้าเข้าในหมู่บ้าน

3.4.2 จัดสถานที่ประกอบอาหาร โดยการจัดสร้างโรงอาหาร ชุดครัวรวมและโต๊ะรับประทานอาหาร

3.4.3 จัดพื้นที่ทำโครงการเกษตรพัฒนาพื้นที่เกษตรและปรับปรุงระบบชลประทาน

3.4.4 จัดสรรเงินงบประมาณ สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาและจัดสรรเงินอุดหนุนสำหรับนักเรียน คนละ 5,000 บาทต่อปี

3.4.5 ประสานงานกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการจัดสรรเงินกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาให้นักเรียนได้กู้ยืม

3.4.6 จัดอบรมครู – อาจารย์ที่จะรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน โดยการจัดอบรมครูสอนขับรถยนต์ และจัดอบรมครูพี่เลี้ยงที่จะดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

3.4.7 จัดทำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 (เพิ่มเติม พ.ศ.2541) สาขาวิชาเกษตรและเทคโนโลยี รองรับการจัดการเรียนการสอนในโครงการ

3.4.8 จัดเตรียมเทคโนโลยี อุปกรณ์การปฏิบัติ รองรับการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ ห้องปฏิบัติการภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ รถแบคโฮ โรงงานแปรรูปเนื้อสัตว์ – ผักผลไม้ รถฟาร์มแทรกเตอร์ เครื่องจักรกลการเกษตร และเครื่องวีดีโอโปรเจกเตอร์

3.4.9 จัดระบบครูพี่เลี้ยง (House Master) โดยการปฏิรูประบบครูประจำชั้น เป็นระบบครูพี่เลี้ยง ที่ทำหน้าที่เสมือนพ่อแม่ที่มีหน้าที่เอาใจใส่ให้คำแนะนำปรึกษาในด้านสังคม การดำรงชีวิต การเรียน การฝึกทักษะ ฯลฯ

3.4.10 พัฒนาระบบฟาร์มสถานศึกษา ให้เป็นหน่วยธุรกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการเรียนแบบบูรณาการในการเรียนวิชาชีพ เข้าสู่การปฏิบัติในการทำอาชีพจริง

3.4.11 พัฒนาระบบการจัดบ้านเรือนและระบบการปกครอง โดยการปรับระบบหอพักเดิมให้เป็นระบบการปกครองแบบหมู่บ้านประชาธิปไตย นำกิจกรรมที่เป็นจริงในสังคมมาปฏิบัติและกำหนดกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในการเป็นนักเรียนประจำ ด้วยการจัดให้พักอาศัยในบ้านหลังละ 8 คน โดยมีครูพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำปรึกษา

3.5 คุณสมบัติของผู้จบการศึกษาตามโครงการ

- 3.5.1 มีสุขภาพอนามัยดีทั้งร่างกายและจิตใจ
- 3.5.2 ความใฝ่รู้และสามารถแสวงหาความรู้ได้ตลอดชีวิต
- 3.5.3 มีความสามารถในการคิดและพัฒนางาน
- 3.5.4 มีลักษณะความเป็นผู้นำและมีความเป็นประชาธิปไตย
- 3.5.5 มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม มีวินัย เสียสละ อดทนและสามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้
- 3.5.6 มีความสามารถในการบริหารและจัดการเชิงธุรกิจได้
- 3.5.7 มีความรู้ความสามารถในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาเกษตรและเทคโนโลยี และมีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาชีพอื่น อีก 1 สาขา และได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2 ใบ
- 3.5.8 มีความรู้พิเศษ ขับรถยนต์ได้ ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้ ใช้คอมพิวเตอร์เป็น ขับรถแทรกเตอร์ได้ ขับรถแบคโฮได้ จัดการเป็น ค้าขายเป็น
- 3.5.9 มีความรู้พิเศษในวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น ที่สถานศึกษาจัดให้ตามหลักสูตรของวิทยาลัยสารพัดช่าง หลักสูตรของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน (กองวิทยาลัยเกษตรกรรม, 2539)

3.6 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 (เพิ่มเติม พ.ศ.2541)

ประเภทวิชาเกษตรและเทคโนโลยี

กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 (เพิ่มเติม พ.ศ.2541) ประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาวิชาเกษตรและเทคโนโลยี ขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้เข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ดังนี้

3.6.1 หลักการ

- 1) เป็นหลักสูตรช่างฝีมือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหลัก มัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อพัฒนากำลังคนให้มีความชำนาญ มีคุณธรรม และเจตคติที่เหมาะสมออกไปประกอบอาชีพได้ ตรงความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
- 2) เป็นหลักสูตรบูรณาการการทำงาน การดำรงชีวิต การฝึกอาชีพ เกษตรกรรม และการศึกษาพื้นฐานสามัญเข้าด้วยกันเป็นหนึ่งเดียว โดยนำเรื่องการปฏิบัติการเกษตรเป็นแกนนำ นำความรู้สายสามัญ และการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สิ่งแวดล้อมศึกษา การพัฒนาบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย เข้ามารบูรณาการด้วยการปฏิบัติจริง
- 3) เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เรียนวิชาชีพเกษตร และวิชาชีพภาคนอก เกษตรได้อย่างกว้างขวาง เน้นความชำนาญเฉพาะด้าน ให้เรียนตามศักยภาพ ตามโอกาสและตามความพร้อมของผู้เรียน สามารถถ่ายโอนผลการเรียนสะสม ผลการเรียนเทียบความรู้และประสบการณ์จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระได้
- 4) เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน

3.6.2 จุดหมาย

- 1) เพื่อพัฒนาบุตรหลานเกษตรกรและชาวชนบทที่ขาดโอกาสในการศึกษาต่อ เข้าเรียนในระบบโรงเรียน 12 ปี และพัฒนาให้เป็นบุคลากรทางการเกษตรที่มีคุณภาพ ไว้รองรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรของประเทศในอนาคตได้
- 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชนบท ให้มีการศึกษาสูงขึ้น พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดชีวิต สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร ในกระแสยุคโลกาภิวัตน์ สามารถประกอบอาชีพได้ทั้งในภาพเกษตรและภาคนอกเกษตร

- 3) เพื่อพัฒนาเยาวชนในภาคเกษตร ให้เป็นกำลังคนระดับกลางด้าน การเกษตร ที่มีศักยภาพ มีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีในด้านการผลิต การแปรรูป การจัดการ การตลาดเพื่อการครองชีพ และออกไปเป็นผู้นำการผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ รองรับการพัฒนา ประเทศ ด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมของประเทศ
- 4) ส่งเสริมการดำเนินโครงการนอกภาคเกษตร ตามความต้องการของ ตลาดแรงงาน สนองตอบนโยบายการเพิ่มศักยภาพของประชากร ตามแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 5) เพื่อให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ นำไปปฏิบัติในอาชีพได้อย่างมี ประสิทธิภาพ สามารถเลือกวิถีการดำรงชีวิตและการดำเนินโครงการได้อย่างเหมาะสมกับตน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการดำเนินโครงการสามารถสร้าง อาชีพ และพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
- 6) เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาน ทั้งในการทำงานร่วมกัน อยู่ ร่วมกัน มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรมและวินัยในตนเอง มีสุขภาพอนามัยที่ สมบูรณ์
- 7) เพื่อให้มีความตระหนักและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ของประเทศและของโลกปัจจุบัน มีความรักชาติ สำนึกในความเป็นไทย เสียสละ เพื่อส่วนรวม ดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541)

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกศึกษาต่อ

รพีพรรณ เอกสุภาพรรณ (2541 : 7) “การศึกษา คือ การพัฒนาคน” พัฒนาความ ฉลาดด้านต่างๆ ของผู้เรียน การพัฒนาความ ฉลาดจนเป็นความสามารถในการที่จะพัฒนาตนเอง ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพต่อสังคม ด้วยการประสมประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง ในรูปแบบต่างๆ จนมีโครงสร้างหรือกระบวนการทำงานที่เป็นของตนเอง

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2544 : 14) จากวิสัยการ พัฒนาประเทศที่ต้องการเป็นสังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ที่สร้างโอกาสให้ คนไทยคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีการ สร้างเสริมฐานะทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมีวัฒนธรรม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถตั้ง สมทุนทางปัญญา เพื่อเสริมสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างรู้ทัน

โลกและสามารถรักษาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมควบคู่กับการสืบสารประเพณี วัฒนธรรม

กรมอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ(2542 : 5) โดยจุดมุ่งหมายและหลักการของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 6 ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 1) ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ 2539 – 2550 มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างบุคคลแห่ง การเรียนรู้ องค์การแห่ง การเรียนรู้ให้เกิดขึ้น โดยผ่านการศึกษาซึ่งแต่ละคนจะมีความสามารถและคุณลักษณะพื้นฐานที่ สำคัญ คือ เป็นผู้ที่มีสุขภาพดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อผู้มีความสามารถทางวิชาการและ วิชาชีพ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ อดทนร่วมมือกับผู้อื่นได้ มีความเป็น ประชาธิปไตย มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวัฒนธรรม ไทย และความเหมาะสมต่อการศึกษาแต่ละระดับ

การเลือกเรียนกลุ่มวิชาชีพของนักเรียนเป็นการเลือกเรียนที่ผู้เรียนมีเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ที่จะยึดประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต ดังนั้นเพื่อให้การเลือกศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะมีปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนตัดสินใจใน การเลือกเรียนอาชีวศึกษา ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.1 สภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของนักศึกษา

พิมพ์ปวีร์ ศรีกิจการ (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการ ตัดสินใจเลือกศึกษาต่อได้แก่ 1) ปัจจัยของนักเรียน คือระดับคะแนนเฉลี่ยของผลการเรียน ความ คาดหวังในอาชีพของนักเรียน 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมของนักเรียน คือ อาชีพบิดา มารดา หรือ ผู้ปกครอง ความคาดหวังในอาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และการแนะนำของเพื่อน ซึ่งมี ผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาและสายอาชีพ ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อได้แก่ 1) ปัจจัยด้านนักเรียน คือ เพศ 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมของ นักเรียน คือระดับการศึกษาของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ระดับรายได้ต่อเดือนของครอบครัว การได้รับโอกาสให้ศึกษาต่อ จากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และการแนะนำของครูแนะแนว

สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างถึงใน จำเนียร สุขสง; 2543 : 20) ศึกษาวิจัย ถึงปัญหาการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ หรือสายอาชีพในระดับตำมามีสาเหตุจาก

1. ความยากจนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง
2. โรงเรียนมัธยมอยู่ห่างไกลบ้าน และไม่สะดวกในการเดินทางของนักเรียน

3. พ่อ แม่ ผู้ปกครอง บางกลุ่มมีความเห็นว่า การให้บุตรหลานเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ไม่ได้มีส่วนช่วยพัฒนาสภาพเศรษฐกิจ ของครอบครัวให้ดีขึ้น

4. มีปรากฏการณ์บางอย่างเกิดขึ้นเป็นเหตุให้ผู้ปกครองเข้าใจว่า การเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาเป็นเหตุให้เยาวชนไม่ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครองทำงาน แต่กลับทิ้งถิ่นฐานบ้านช่องเร่ร่อนไปไหนเข้ามาอยู่ในเมือง

จำเนียร สุขสง (2543: บทคัดย่อ) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาส ศึกษากรณี อำเภอเมือง จังหวัดสตูล พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ เลือกสายวิชาชีพของนักเรียน คือ เพศ ความคาดหวังของนักเรียน ในการประกอบอาชีพหลังจบศึกษา ความคาดหวังของผู้ปกครองในการประกอบอาชีพหลังจากจบการศึกษา และค่าใช้จ่ายของหลักสูตร เหตุผลสำคัญที่สุดในการตัดสินใจเลือกสายวิชาชีพของนักเรียน คือ เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง รองลงมา คือ ผู้ปกครอง ส่งเสริมสนับสนุน

วาสนี กฤษณะวรรณ (อ้างถึงใน พิมพ์ปวีร์ ศรีกิจการ; 2545 : 14) ศึกษากระบวนการตัดสินใจของผู้ปกครองในการศึกษาต่อในโรงเรียนอาชีวศึกษาของบุตรหลานที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดนครปฐม พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรหลานศึกษาต่อ และบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการแนะนำให้ผู้ปกครองตัดสินใจให้บุตรหลานศึกษาต่อ คือ ญาติสนิท รองลงมา ครูแนะแนว และเพื่อนสนิท และเหตุผลสำคัญที่สุดในการให้บุตรหลานศึกษาต่อ คือ จบแล้วมีตลาดแรงงานรองรับ

4.2 สภาพแวดล้อมด้านการเรียน

นรา สมประสงค์ (2546; 82) สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการจัดองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของผู้เรียน ได้แก่ หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน ซึ่งเป็นบาทที่สำคัญที่สุดของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาทุกฝ่ายที่จะต้องจัดกิจกรรมต่างๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร มีคุณลักษณะและคุณภาพตามความต้องการของสังคม

สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน หรือบรรยากาศในห้องเรียน ถ้าบรรยากาศในห้องเรียนดีจะเป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตรงกันข้าม ถ้าบรรยากาศของห้องเรียนไม่ดีจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การจัดสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญและถือว่าครูมีหน้าที่รับผิดชอบในการสภาพแวดล้อมเหล่านี้ นอกเหนือจากการสอนเพื่อให้เอื้อต่อการบริหารสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารควรกำหนดแนวทางในการ

จัดการกระบวนการเรียนของสถานศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
  2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
  3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
  4. การจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
  5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ
  6. การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นให้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
- บทบาทข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา มีดังนี้
1. การจัดการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพอาจตั้งคณะกรรมการวิชาการมาร่วมปรึกษาหารือถึงแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล พร้อมทั้งเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไข ให้ครูอาจารย์ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ เชิญวิทยากรมาบรรยาย แนะนำวิธีสอนและนวัตกรรมใหม่ๆ มีการจัดทำแผนการสอนรายวิชา มีการจัดตารางสอน/ ตารางเรียนการจัดครูเข้าสอนในแต่ละรายวิชาตามความเหมาะสม
  2. การจัดบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน มีการจัดบริการทางด้านวิชาการ การจัดบรรยากาศในห้องเรียน การจัดทัศนศึกษาของครู การจัดบรรยากาศในห้องอื่นๆ ของโรงเรียน
  3. งานด้านหลักสูตร เอกสารประกอบการใช้สูตร โดยโรงเรียนรวบรวมเอกสารหลักสูตรทุกประเภทให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม มีการจัดแผนการเรียนหลากหลายให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการมอบหมายให้หมวดวิชาจัดทำแผนการสอน มีสมุดประเมินผล จัดให้คาบแนะแนวสอนซ่อมเสริมและมีกิจกรรมครบตามหลักสูตร

4. การจัดการเรียน โรงเรียนจักแผนการสอนเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการให้หลากหลายเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และศักยภาพของโรงเรียน

5. การสอนซ่อมเสริม โรงเรียนอาจจัดให้ทั้งแบบไม่เป็นทางการตามความสะดวกของครูและนักเรียน หรืออาจจัดแบบเป็นทางการ โดยแบ่งเด็กตามระดับสติปัญญา เช่น สอนเสริมให้กับนักเรียนที่ตั้งใจเรียน และจัดสอนเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียนที่ไม่ตั้งใจ หรือ เชิญวิทยากรมาบรรยายในรายวิชาหลักเพื่อเตรียมตัวสอบแข่งขัน เป็นต้น

6. การวัดผลประเมินผล ได้แก่ การวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตร ตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด การจัดคัดเลือกเข้าเรียนต่อ จัดสอบซ่อม การมอบรางวัลดีเด่นแก่นักเรียนประจำปีการศึกษา การวิเคราะห์ข้อสอบ การลงทะเบียนเรียน การประกาศรายชื่อนักเรียนที่ไม่มีสิทธิ์เข้าสอบปลายภาค

7. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และกิจกรรมอื่นๆ ที่ฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย อดทน กล้าแสดงออก ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และพบความแปลกใหม่ตามลักษณะของกิจกรรม เสียสละ บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมรู้จักทำงานร่วมกัน มีสุขภาพแข็งแรง

8. การจัดแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการ แปลงสาธิต แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สถานประกอบการ ภูมิปัญญาตามท้องถิ่น วัดและสถานที่ราชการ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา และทุกโอกาสที่ผู้เรียนจะเรียนรู้

จํารูญ บัณฑิต (2545) สรุปลั้วแปรหรือสภาพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อแบบการเรียนของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ดังนี้

1. ตัวแปรด้านผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมทางด้านสมอง หรือความสามารถทางด้านสติปัญญา ความพร้อมทางด้านร่างกาย หรือความสามารถทางทักษะของร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ ได้แก่ ความสนใจ เจตคติและค่านิยม สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง อายุ เพศ เป็นต้น

2. ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน เป็นตัวแปรที่แสดงถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ของคนในบ้าน ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความคาดหวังของบิดามารดา ตลอดจนสิ่งแวดล้อมความเป็นอยู่ของคน ขนบธรรมเนียมประเพณีละแวกในบ้านด้วย

3. ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บรรยากาศในชั้นเรียน บรรยากาศในโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน

สลาวิม (Slavim 1994:228-230 อ้างถึงใน งามรัตน์ ผดุงกุล : 2545) ได้ให้ทัศนคติเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการค้นพบไว้ว่า จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตามความสนใจ และได้สนองความพึงพอใจในความอยากรู้อยากเห็นของตนเอง โดยครูผู้สอนจะช่วยผู้เรียนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความอยากรู้อยากเห็นและให้ผู้เรียนมีความเสี่ยงต่อความล้มเหลวน้อยที่สุด
2. พยายามให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองหรือแก้ปัญหภายในกลุ่ม ซึ่งจะได้ประโยชน์มากกว่าการดู การฟังจากการบรรยายคำบอกเล่าของครู
3. นำเสนอแบบสาธิตหรือมีตัวอย่างรูปภาพมาให้ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกิดความเกิดรวบยอดที่ถูกต้องในบทเรียนที่ยากๆ
4. ในการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดทบทวน หาคำตอบหรือวิธีการคิดแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

5. ทบทวนความคิดรวบยอดที่สำคัญให้กับผู้เรียน โดยการอภิปรายร่วมกัน

วรรณิ ลิ้มอักษร (2541 : 80 -81) ได้กล่าวถึงกำหนดข้อตกลงของการเรียนรู้ ดังนี้

1. บุคคลสามารถเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่น หรือเรียนรู้จากตัวแบบ โดยไม่จำเป็นต้องลงมือทำด้วยตนเองเสมอไป
2. การเรียนรู้เป็นกระบวนการภายในบุคคล อาจส่งผลให้บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่ก็ได้
3. การกระบวนการคิดมีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่า บุคคลได้มีการเรียนรู้เกิดขึ้นแล้วเพราะสิ่งที่บุคคลล้วนเป็นภาพสะท้อนให้ทราบถึงกระบวนการภายในหรือกระบวนการคิดที่ไม่อาจสังเกตได้โดยตรง
4. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะมุ่งไปสู่เป้าหมาย เป็นหมายที่บุคคลเป็นผู้กำหนดด้วยตนเอง โดยพยายามกระทำและปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
5. บุคคลจะเป็นผู้กำกับพฤติกรรมของตนเองในการเรียนรู้
6. การเสริมแรงและการลงโทษ มีผลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของบุคคลทางอ้อมมากกว่าทางตรง

4.3 สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2542: 9) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อม คือทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตทั้งที่เป็นรูปธรรม จับต้องและมองเห็นได้ และนามธรรม วัฒนธรรม

ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมด้านบริหารจัดการ ด้านบุคลากร และสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ สูงกว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ใน โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่และให้เหตุผลว่า อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขนาดใหญ่ขนาดใหญ่มีนักเรียนมากจนสภาพแวดล้อมไม่ดีเท่าที่ควร ส่วน โรงเรียนขนาดเล็กอาจเป็นเพราะเป็น โรงเรียนเปิดใหม่ที่ยังขาดความพร้อมในด้านต่างๆ ส่วน โรงเรียนขนาดกลาง นั้น ส่วนมากโรงเรียนที่กำลังพัฒนาและมีจำนวนนักเรียนไม่มากนัก สภาพทั่วไปของ โรงเรียน อาจจะดีกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก

เสรี ลาขโรจน์ (2546) ในการบริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้าง แนวคิดในอันที่จะดึงภาวะแวดล้อมทุกอย่างมาเป็นกำลังเสริมในการพัฒนาสถานศึกษา สภาพแวดล้อมสำคัญ ๆ ที่หัวหน้าสถานศึกษาควรเอาใจใส่ มีดังนี้

1. ความเชื่อและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองจะมีความรู้สึกตรงกันอยู่อย่างหนึ่งคือต้องการบุตรหลานของตนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีในอนาคต ผู้ปกครองบางกลุ่มจะมีค่านิยมให้รัฐจัดการศึกษาแบบมีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศโดยมี มาตรฐานเมืองเป็นหลัก มีค่านิยมทางลบในการใช้แรงงานประกอบอาชีพ การปรับสภาพ สถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและชีวิตจริงและความต้องการของผู้รับบริการจึง จำเป็นต้องทำด้วยความระมัดระวัง ซึ่งอาจเกิดข้อขัดแย้งขึ้นได้

2. สภาพเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ในท้องถิ่น จะต้องช่วยแก้ปัญหาและปรับทิศทาง ของสังคมให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้น และในขณะที่เดียวกันควรพยายามสร้างและ ผลักดันโรงเรียนให้เป็นหน่วยนำสังคมในท้องถิ่นให้ได้

3. ภาวะแวดล้อมที่เป็นประโยชน์และให้โทษ โดยหลักการแล้วหัวหน้าสถานศึกษา จะต้องพยายามใช้ภาวะแวดล้อมให้เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนให้ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้แต่ก่อนที่จะนำมาใช้ประโยชน์นั้นจะต้องทำความรู้จักกับสภาพแวดล้อมให้ เกิดความมั่นใจเสียก่อน เพราะสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่นั้นมีทั้งที่อำนวยประโยชน์และให้โทษปะปน กันอยู่ นักเรียนมีโอกาสที่จะเรียนรู้และซึมซับเอาจากภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษาได้ตลอดเวลา

4. ในการปรับปรุงบริเวณสถานศึกษานั้น หัวหน้าสถานศึกษาจะต้องโน้มนำ ชี้แจงให้ ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของธรรมชาติ พยายามอนุรักษ์สภาพแวดล้อมอันเป็นคุณที่มีอยู่เดิมให้คง สภาพอยู่ให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะธรรมชาติที่มีอยู่เดิมนั้นเป็นสมบัติของส่วนที่ใช้เวลาสร้าง สมมานาน หากต้องการโคลนลัมไม้ใหญ่เพียงเพื่อต้องการพื้นที่ทำการเกษตร ต้องถมถำธารที่น้ำไหล ผ่าน โรงเรียนเพียงเพื่อทำทางเดินที่ไม่ต้องทำสะพาน หรือต้องใช้แทรกเตอร์ไถเนินดินให้ราบเพื่อ ปรับพื้นที่ให้ดูเรียบสม่ำเสมอ การกระทำดังกล่าวนอกจากสิ้นเปลืองโดยใช่เหตุแล้ว ยังเป็นการ

ทำลายสภาพที่สวยงามจนหมดสิ้น ทางที่ดีแล้วควรจะต้องเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ได้มาใหม่ให้ผสมกลมกลืนกับสิ่งที่มีคุณค่าอยู่แล้วให้ได้

5. การส่งเสริมแต่งอาคารสถานที่บรรยากาศในสถานศึกษา จะเป็นต้นแบบและอุปกรณ์สำคัญในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์ให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ เช่น ความมีระเบียบ สุชนิสัย ความคิดสร้างสรรค์และความกระตือรือร้น เป็นต้น การเอาใจใส่ดูแลสภาพพื้นที่และอาคาร การแต่งเติมเสริมต่อรายละเอียดซึ่งอาจเป็นความสวยงามด้านจิตรกรรม สวนหย่อม ไม้ดอกไม้ประดับ หรือสถานที่พักผ่อนตามหลืบมุมต่างๆ เท่าที่จัดได้ นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้คนใช้ความรู้ความสามารถของตนพัฒนาสถานศึกษาแล้ว ยังสามารถสร้างค่านิยมด้านสุนทรียภาพ ทำให้เกิดบรรยากาศผ่อนคลาย สร้างความรู้สึกสงบสุขให้เกิดในใจคนได้ด้วย ความกระหายใคร่รู้ของนักเรียนก็จะได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดี หากจัดให้มีป้ายประกาศ มุมนิทรรศการ ไว้ตามทางผ่าน ตามมุมบันไดช่องทางขึ้นหรือที่หน้าห้องสำคัญๆ อย่างทั่วถึง แล้วกำหนดให้ฝ่ายต่างๆ จัดเนื้อหาสาระหมุนเวียนกันไป หรืออาจจะมอบหมายให้นักเรียนแสดงผลงานของตน ก็สามารถเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ของนักเรียนให้เพิ่มขึ้นได้อย่างไม่น่าเชื่อ

6. สถานศึกษาควรกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อรักษาและพัฒนาสภาพแวดล้อม โดยจัดหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาแทรกไว้ในหลาย ๆ วิชา และเน้นเป็นพิเศษในวิชาที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง เช่นวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา เศรษฐศาสตร์ และพลานามัย โดยกำหนดจุดประสงค์เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น มีสาระและกิจกรรมที่เน้นการวิเคราะห์สถานการณ์สภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้น ศึกษาพฤติกรรมและการกระทำต่างๆที่จะกระทบต่อสภาพแวดล้อม ฝึกให้รู้จักวิจารณ์ข้อขัดแย้ง แนวทางแก้ปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับสากล กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอาจจัดได้หลายลักษณะ ดังนี้

6.1 จัดทัศนศึกษาสำรวจสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นแบบอย่างที่ดีและสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข ทั้งภายในสถานศึกษาและในชุมชนนอกสถานศึกษา อาจจัดค่ายพักแรมหรือค่ายพัฒนาสภาพแวดล้อม และจัดตั้งเป็นชุมนุมกิจกรรมในสถานศึกษาหรือเข้าไปชักนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยก็ได้

6.2 ลงมือพัฒนาอาคารสถานที่ของสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อย เหมาะสมสวยงาม น่าอยู่อาศัย เป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนได้ และหากสามารถเข้าไปช่วยหรือร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนอย่างต่อเนื่องด้วย ก็จะช่วยสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการพัฒนาสภาพแวดล้อมได้เร็วขึ้น

6.3 สนับสนุนให้มีสื่อและข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมไว้บริการผู้สนใจให้พอเพียง หาก

สามารถจัดนิทรรศการ การแสดง หรือกิจกรรมนันทนาการเพื่อจูงใจและเสริมความรู้ความคิดอย่าง ต่อเนื่องก็จะช่วยเสริมให้เกิดแนวร่วมได้ง่ายขึ้น แต่ก็ควรมีวิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ร่วม กิจกรรมด้วย การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความรู้สึกรักนึกคิดของตนที่มีต่อ สภาพแวดล้อมอย่างเปิดเผยจะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดแนวคิดสร้างสรรค์ในเชิงพัฒนาได้มาก

6.4 การจัดกิจกรรมเชิงวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้ผู้สนใจทราบปัญหาและ แนวทางแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมด้วยตนเองได้ดีขึ้น การให้ความรู้และประสบการณ์เชิง วิทยาศาสตร์ เช่น การแสดงคุณสมบัติทางธรรมชาติเกี่ยวกับพืช สัตว์และน้ำโดยการเลี้ยงปลาและ ปลูกพืชในตู้เลี้ยงปลา การสาธิตวิธีตรวจทดลองสภาพอากาศ น้ำและดิน การทดลองการสลายตัว ของพืช การแสดงให้เห็นการถูกชะล้างและการทำลายหน้าดิน การศึกษาเปรียบเทียบระบบ นิเวศวิทยาระหว่างบริเวณต่างๆที่ปรากฏอยู่ในชุมชน เป็นต้น จะช่วยให้ผู้เรียนทราบปัญหา มองเห็น สาเหตุและแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ดีขึ้น

6.5 แสวงหาความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากบุคคล องค์กรและหน่วยงาน ภายนอก ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อช่วยพัฒนาสภาพแวดล้อม ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชนให้มีพลังและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทองปาน แวงโสธรณ์ (2541:81) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการเลือกเรียนสายสามัญหรือ สายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ ต้องการประกอบอาชีพที่มั่นคงและเมื่อ เรียนแล้วสามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้

ทัศนาศ สงขลา (2541:54) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกศึกษาต่อสาย อาชีพประเภททหกรรม ของผู้ปกครองและนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มภาคใต้ พบว่า สิ่งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความมั่นใจที่จะออกไป ประกอบอาชีพได้มากคือ เกียรติยศชื่อเสียง และความก้าวหน้า ซึ่งได้แก่ การที่นักเรียนเลือกเข้าเรียน เพราะเห็นว่าเป็นอาชีพที่กำลังมีผู้นิยมและยกย่อง มีช่องทางก้าวหน้าโดยสามารถศึกษาต่อใน ระดับสูงขึ้นได้

ไข่มุก เสาวจันทร์ (2543:86) ศึกษาเรื่องปัจจัยในการเลือกเรียนอาชีวศึกษาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยในการเลือกเรียนอาชีวศึกษาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านเกียรติยศชื่อเสียง เรียงลำดับจากข้อที่มีค่ามากไปหาน้อยคือ สาขา

วิชาชีพที่เลือกได้รับการยอมรับจากสังคม สาขาวิชาชีพที่เลือกเป็นที่นิยมและสามารถเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ และสาขาวิชาที่เลือกสามารถทำงานในสถานประกอบการที่มีชื่อเสียง

พัฒนา สาธร (อ้างถึงใน พรพรรณ เหล่าศิริสุวรรณ 2545: 90) ได้กล่าวไว้ว่า คำแนะนำในการเลือกโปรแกรมการเรียนของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับการเลือกศึกษาโปรแกรมการเรียนของนักศึกษา มีผลสนับสนุนของครอบครัว จากการศึกษาผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า การสนับสนุนจากผู้ปกครอง มีผลต่อการศึกษต่อนักเรียน โดยนักเรียนเลือกเรียนตามอาชีพของผู้ปกครองและตามคำแนะนำของผู้ปกครอง

วีระพล เวชยางกูร (2541: 31) ได้สรุปไว้ว่า ตัวแปรด้านอาชีพของบิดา มารดา น่าจะมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเลือกเรียนต่อ และยังคงคาดหวังว่ามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเลือกเรียนสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียน

รุ่งกานต์ เพ็ชรสกลไส (2545: 20) ได้ให้ความหมายว่ารายได้ของผู้ปกครองหมายถึงฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวได้แก่ ปัจจัยทางการเงินซึ่งส่วนสำคัญในการที่จะส่งเสริมและสนับสนุนองค์ประกอบทางด้านสถานภาพของครอบครัวให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆได้

คอลลาโซ (Collazo อ้างใน วีระพล เวชยางกูร 2542: 19) ได้ศึกษาตัวแปรอาชีพของบิดา มารดา ได้ศึกษาโดยทำกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กเปอร์โตริกันชี้ให้เห็นชัดเจนไปได้ว่า นักเรียนที่อยู่ในแหล่งอุตสาหกรรมในเมืองซึ่งบิดา มารดา ประกอบอาชีพชั้นสูง หรือรับราชการ มักจะเลือกอาชีพชั้นสูงส่วนนักศึกษาที่อยู่ในชนบทซึ่งบิดา มารดาประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม เช่น ทำนา หรือทำงานหนักจะเลือกอาชีพในระดับต่ำส่วนมาก

เพียงแพน บุญญารัตนานุสรณ์ (2540: 48) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สมัครเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยอาชีวศึกษาแพร่ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องการศึกษาในสถาบันวิชาชีพที่มีชื่อเสียง

สุภาภรณ์ เลอเลิศวิชัย (2542: 115) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษากลุ่มวิชาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพานิชยการ สังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่าความรู้เกี่ยวกับสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยนักเรียนเลือกเรียนในสถานศึกษาที่สถานประกอบการรับเข้าทำงานได้มาก

ทองปาน แวงโสธรณ์ (2541: 84) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการเลือกเรียนสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่เลือกเรียนสายสามัญ มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่ากลุ่มที่เลือกเรียนสายอาชีพ โดยเฉพาะนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำจะเลือกสายอาชีพเกือบทั้งหมด

ประยูร มัยโกคา (2539 ; 38 อ้างใน รุ่งโรจน์ เสถียรปรีชา : 2547) ศึกษาเรื่องการสำรวจความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดชุมพร พบว่า นักเรียนที่มีสติปัญญาสูงเลือกอาชีพชั้นสูง ส่วนนักเรียนที่มีสติปัญญาดำเลือกอาชีพที่ต้องการฝึกฝนด้านวิชาการเพียงเล็กน้อย หรืออาชีพที่ไม่ต้องใช้วิชาการเลย

ราตรี รุ่งโรจน์ (อ้างใน ทองปาน แวงโสธรณ์ 2541 : 32) พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีส่วนมากจะเลือกเรียนสามัญมากกว่าเลือกเรียนสายอาชีพ

จันทร์เพ็ญ ทองหยิบ (อ้างถึงในพรพรรณ เหล่าวิชระสุวรรณ 2545 : 52) ได้ศึกษาค่านิยมที่มีต่อการเลือกเรียนประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนชายและหญิงมีค่านิยมในการเลือกเรียนอาชีพแตกต่างกัน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีค่านิยมต่อการเลือกประกอบอาชีพอิสระในระดับมาก นักเรียนที่มีบิดามารดามรฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันมีค่านิยมต่อการประกอบอาชีพอิสระแตกต่าง

นันทินี คุ่มปรีดี (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนยางชุมน้อยพิทยาคม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียนต่อ ได้แก่ ผลการเรียนรู้เฉลี่ย ความต้องการในการประกอบอาชีพ รายได้เฉลี่ยของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา มารดา และบรรยากาศการเรียนการสอน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเรียนต่อ ได้แก่ เพศ จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพบิดา อาชีพมารดา ระดับการศึกษาของมารดา ความสัมพันธ์ในครอบครัวของนักเรียน ทักษะคิดต่อการเรียนและการคล้อยตามค่านิยมการเรียนต่อของคนใกล้ชิด

จำเนียร สุขสง (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาส ศึกษากรณีอำเภอเมือง จังหวัดสตูล พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกสายวิชาชีพของนักเรียน คือ เพศ ความคาดหวังของนักเรียนในการประกอบอาชีพหลังจบการศึกษา และค่าใช้จ่ายของหลักสูตร เหตุผลสำคัญที่สุดในการตัดสินใจเลือกสายวิชาชีพของนักเรียนคือ ความเหมาะสมกับความสามารถของตนเอง รองลงมาคือ ผู้ปกครองส่งเสริมสนับสนุน

ไข่มุก เสาวจันทร์ (2543 : 71-79) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยในการเลือกเรียนอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความถนัดและความสนใจอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ สติปัญญา ความสามารถ อยู่ใน

ระดับปานกลาง ปัจจัยด้านอาชีพและรายได้ของบิดา มารดา อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านบุคลิกรอบข้างที่เกี่ยวข้องและชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านเกียรติยศชื่อเสียง อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านค่านิยมในอาชีพและตลาดแรงงาน อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง จากเหตุผลด้านส่วนตัวพบว่าเป็นเพราะความชอบ ใจรัก หรือถนัด ในสาขาวิชาที่เลือก เหตุผลด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เป็นเพราะว่า จบแล้วหางานทำง่าย โรงเรียนส่วนใหญ่จะรับ เป็นที่ยอมรับของสังคมเหตุผลด้านความรักที่เกี่ยวกับวิชาชีพ พบว่าเป็นเพราะมีความรู้พื้นฐานอยู่บ้างมีความสนใจ

สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างถึงใน จำเนียร สุขสง 2543 : 20) ทำการสำรวจและศึกษาวิจัยถึงปัญหาการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญหรือสายอาชีพ ในปีการศึกษา 2538 เพื่อค้นหาสาเหตุที่มีการเรียนต่อต่ำ พบว่า มีสาเหตุจาก

1. ความยากจนของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง
2. โรงเรียนมัธยมอยู่ห่างไกลบ้านและไม่สะดวกในการเดินทางของนักเรียน
3. พ่อ แม่ ผู้ปกครอง บางกลุ่มมีความเห็นว่า การให้บุตรหลานเข้าเรียนต่อในระดับมัธยม ไม่ได้มีส่วนช่วยพัฒนาสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวให้ดีขึ้น
4. มีปรากฏการณ์บางอย่างเกิดขึ้นเป็นเหตุให้ผู้ปกครองเข้าใจว่า การเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาเป็นเหตุให้เยาวชนไม่ช่วยพ่อ แม่ ผู้ปกครองทำงาน แต่กลับทิ้งถิ่นฐานบ้านช่อง เรือสวนไร่นาเข้ามาอยู่ในเมือง

สุจิตรา ฐานสุวรรณศรี (2542) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกศึกษาต่อในสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกศึกษาต่อในสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวมประกอบด้วย เพศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง การพักอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่มีผลเลือกศึกษาต่อ ผู้ปกครองให้การสนับสนุนให้เรียนต่อมากที่สุด และปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถาบันมีผลต่อการเลือกเรียนต่อ มีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบร่วมกัน 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านเอกลักษณ์ ด้านการยอมรับด้านการจัดพื้นที่บริการ ด้านการจัดการศึกษาและด้านสุขอนามัย

สุภาภรณ์ เลอเลิศวิชัย (2542 : 108) ได้ศึกษาวิจัย การเลือกศึกษากลุ่มวิชาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพาณิชยการ สังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ นักเรียนเลือกเรียนสาขาวิชาชีพเนื่องจากมีโอกาสหางานทำได้ง่าย รายได้สูง มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในอาชีพ

สังวาลย์ วรรณกุล และ นงนุช ทองอ่อน (2543: บทคัดย่อ) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกเรียนในคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แก่ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเลือกเรียนในคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และนักศึกษาเห็นว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเรียงตามลำดับ คือ 1) ความเป็นสาขาวิชา/คณะที่มีชื่อเสียง 2) ระบบการสอบคัดเลือกของทบวงมหาวิทยาลัยแบบใหม่ 3) จำนวนผู้สมัครสอบเข้าแข่งขันของสาขาวิชาที่เลือกเรียนของปีที่ผ่านมา 4) เลือกเรียนตามคำแนะนำของอาจารย์/ครูแนะแนวโรงเรียน 5) เป็นสาขาวิชา/คณะที่เปิดสอนใกล้ภูมิลำเนา 6) การชักชวน/การเลือกเรียนตามเพื่อน 7) เลือกเรียนตามความประสงค์ของผู้ปกครอง และ 8) มีธุรกิจของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับสาขาอุตสาหกรรมเกษตร

ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการเลือกเรียนในคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และนักศึกษาเห็นว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเรียงตามลำดับ คือ 1) มีความสนใจในสาขาวิชาอุตสาหกรรมเกษตร 2) ความต้องการของตลาดแรงงาน 3) เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วจะมีรายได้ดี 4) มีโอกาสจะได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น 5) ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน 6) เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปแล้วจะเป็นที่ยอมรับของสังคม/มีศักดิ์ศรี 7) เกี่ยวข้องกับอาชีพของผู้ปกครอง และ 8) ความจำเป็นทางฐานะของผู้ปกครอง

งามรัตน์ ผดุงกุล (2545) ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง มีปัญหาทางด้านการเรียนเกี่ยวข้องกับตัวนักศึกษา การสอนของอาจารย์และหลักสูตร เนื้อหา อุปกรณ์และตำรา อยู่ในระดับปานกลาง 2) นักศึกษามีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อยู่ในระดับปานกลาง 3) *เปรียบเทียบปัญหาทางด้านการเรียนจำแนกตามเพศ และระดับชั้น พบว่า นักศึกษามีเพศแตกต่าง มีปัญหาทางด้านการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีนักศึกษามีระดับชั้นปีแตกต่างกัน มีปัญหาทางด้านการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จรูญ ปันดี (2545) ศึกษาวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนของนักศึกษาโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษาในโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคกลาง มีแบบการเรียนแบบปรับปรุงมากที่สุด รองลงมาคือ แบบคิดเอกชนัย แบบคิดเอกชนัย และแบบคิดซึมตามลำดับ 2) วิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักศึกษาที่มีแบบการเรียนแบบปรับปรุงได้แก่ วิธีการสอนแบบทดลอง สาธิต บทบาทสมมติ แก้ปัญหา โครงการ สถานการณ์จำลอง ร่วมมือ และศูนย์การเรียน 3) วิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักศึกษาที่มีแบบการเรียนแบบคิดเอกชนัยได้แก่ วิธีการแบบ

ทดลอง แก้ปัญหา กรณีตัวอย่าง รายงานอภิปราย โครงการ และทัศนศึกษา 4) วิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักศึกษาที่มีแบบการเรียนรู้แบบคิดเอกล้วนได้แก่ วิธีการสอนแบบบรรยาย สาธิต สถานการณ์จำลอง แก้ปัญหา บทบาท สมมติ อภิปราย โครงการ และทัศนศึกษา 5) วิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักศึกษาที่มีแบบการเรียนรู้แบบคู่คิด ได้แก่ วิธีการสอนแบบบรรยาย อภิปราย ศูนย์การเรียนรู้ รายงาน ทัศนศึกษา สถานการณ์จำลอง และสัมมนา

พิมพ์วิวี ศรีกิจการ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ศึกษากรณีวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างการศึกษาเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย นักเรียนประมาณ 2 ใน 3 มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.01-3.00 บิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่มีการศึกษาไม่สูงนักคือจบสูงสุดในระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 90.7) ส่วนใหญ่มีลักษณะอาชีพอิสระ คือ ทำการค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 46.3) และทำการเกษตร (ร้อยละ 34.5) ครอบครัวมีรายได้ต่ำกว่า 9,000 บาทต่อเดือนซึ่งนับว่ามีรายได้อยู่ในระดับต่ำ

วินัย แก่นจันทร์ (2546) ศึกษาสาเหตุการไม่เลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สายอาชีวศึกษาในทัศนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีที่ 4 สายสามัญ กรณีศึกษา : โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรปราการ เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุการไม่เลือกศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สายอาชีวศึกษาด้านความสนใจและความถนัด พบว่ามีเพียงสาเหตุเดียว ที่นักเรียนให้ความสนใจในระดับมากคือ การเรียนในระดับมัศึกษาน่าภาคภูมิใจกว่าที่จะเรียนด้านอาชีวศึกษา ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า พบว่า นักเรียนให้ความสำคัญในระดับมาก จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ โอกาสเรียนต่อในระดับสูงมีน้อย เป็นความรู้เฉพาะทาง ต้องการประกอบอาชีพที่มีความสำคัญด้านอื่นมากกว่า การนำความรู้ไปสอนหรือเสนอแนะผู้อื่นไม่เพียงพอ มีความเสี่ยงอันตรายในการประกอบอาชีพ โอกาสพัฒนาความรู้เพิ่มเติม การฝึกอบรมมีน้อย ไม่มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพโอกาสก้าวหน้าในการทำงานมีน้อย ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักเรียนให้ความสำคัญในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ บิดา มารดาไม่สนับสนุนให้เรียน ทางสังคมยอมรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่าอาชีวศึกษา ด้านเกียรติยศชื่อเสียง พบว่า นักเรียนให้ความสำคัญในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ สถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงมีน้อย มีเหตุทะเลาะวิวาทบ่อย มีนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดมาก ส่วนด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า นักเรียนให้ความสำคัญในระดับปานกลางทุกข้อ

รุ่งโรจน์ เสดียรปรีชา (2547) ศึกษาปัจจัยจำแนกการตัดสินใจศึกษาต่อ การอาชีวศึกษา
ของนักเรียนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญในการจำแนกการ
ตัดสินใจศึกษาต่อ การอาชีวศึกษาของนักเรียนในจังหวัดปทุมธานี อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาที่มี
ชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคม มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย มีสภาพแวดล้อมเหมาะสม
กับการเรียนรู้ และมีที่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนการเดินทางสะดวกสบาย ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ